BEELDENDE KUNST ★★★★☆

Bij het werk van Philip Vermeulen in Rijksmuseum Twenthe val je van de ene verbazing in de andere

Zelf noemt Vermeulen zijn installaties 'hypersculpturen', omdat ze je waarneming in de war schoppen. Dat klopt: zijn werk is overrompelend, soms oorverdovend en steeds verrassend.

Sarah van Binsbergen 30 juni 2024, 14:17

'Fanfanfan' van Philip Vermeulen. Beeld Lotte Stekelenburg

Het begint overzichtelijk. Ik zit op een wit podium in een zwarte museumzaal, voor me staat een groot, krom scherm. Er komen een spoeling door kleuren overheen, op een elektronische beat. Groen. Blauw. Geel. Roze. Sneller: blauw, geel, blauwgeel, blauwgeel. Nog sneller: groennrozegroennrozegroennroze. Nu gaat het los: grrzgrrzgrrzgrrzrbbwgjhbwgjhbwgjhbwgl.

De kleuren zijn bijna niet uit elkaar te houden, ze dansen op het scherm in wilde patronen. Langzaam raak ik mijn oriëntatie kwijt. Ik weet dat ik kijk en luister naar *Chasing the Dot*, een kunstwerk van Philip Vermeulen in het Rijksmuseum Twenthe. Maar even zijn alle kaders zijn verdwenen. Buiten deze flitsende orgie van kleuren en ritmes is er niets.

Over de auteur
Sarah van Binsbergen schrijft voor de Volkskrant over hedendaagse beeldende kunst.

De verwachtingen waren hooggespannen voor de eerste museale solo van Philip Vermeulen. In 2017 denderde hij, samma cum laude afgestudeerd aan de afdeling ArtScience van de KABK in Den Haag, in volle vaart de kunstwereld binnen. Zijn spectaculaire installaties toonde hij op festivals, in clubs en in vooraanstaande musea als het Stedelijk Museum Amsterdam.

In 2020 werd hij genomineerd voor de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs en een Gouden Kalf. Een geoptimaliseerde versie van zijn afstudeerwerk *Boem boem*, een machine die met grote kracht tennisballen tegen twee klankkasten schiet, was vorig jaar te zien in Museum Voorlinden. De *Volkskrant* noemde de ervaring "verpletterend".

Museumzalen zijn onherkenbaar

Rijksmuseum Twenthe laat zes grote kunstwerken van Vermeulen zien, elk in een eigen zaal. Drie daarvan maakte hij speciaal voor de tentoonstelling. Van de klassieke museumzalen zie je niets meer terug: de witte muren, parketvloeren en plafonds met steunbalken zijn van top tot teen bedekt onder een dik pak zwart isolatiemateriaal. Vol verwachting duw je als bezoeker zelf de zware gordijnen tussen de zalen opzij, en val je van de ene verbazing in de andere.

Zelf noemt Vermeulen zijn installaties 'hypersculpturen', omdat ze je waarneming in de war schoppen. Hij speelt met de snelheid en intensiteit van licht, bewegings en geluid, en legt zo verrassende eigenschappen van objecten en materialen bloot.

Vier toverballen

Neem het sprookjesachtige *Fanfanfan*. Aangedreven door zoemende motoren draaien hier vier ventilatoren als een gek rond. Ze verspiljeren wit licht, dat van de zijkant op hun bladen valt, tot afzonderlijke regenboogkleuren. Vier toverballen dansen in het donker. Je kunt min of meer begrijpen wat er gebeurt. Wit licht heeft al deze kleuren in zich, op de een of andere manier valt het hier door snelheid uit elkaar. Toch geloof je je ogen haast niet.

Vermeulens kunstwerken zijn overrompelend, soms oorverdovend. Ze zoemen, brommen, suizen, flitsen, vonken en flikkeren. De volumeknop kan helemaal open, maar soms maakt fluisteren meer indruk.

Griezelig weinig aan de hand

Dat laatste ervaar je bij *Pulse*. Deze monumentale installatie stelt je ogen op de proef: hoeveel, of eigenlijk hoe weinig, licht heb je nodig om bewegingen te kunnen zien? En hoe langzaam kan de beweging zijn? Dit kunstwerk is op z'n griezeligst, juist als er bijna niets gebeurt.

Bij het hoogtepunt van de tentoonstelling, de lichtinstallatie *Chasing the Dot*, gaat de knop helemaal open. Dit kunstwerk is een trip, het blaast je van je sokken. Toch is het indrukwekkendste eraan juist heel klein.

Plotseling verschijnt er een donkere stip in het midden van mijn blikveld. Hij verandert van kleur, donkerblauw, dan turquoise. Hij zit precies in het midden van mijn blikveld en beweegt mee wanneer ik mijn hoofd draai. Zo realiseer ik me: deze stip zit helemaal niet op het scherm. Hij zit ergens achter mijn netvlies, in mijn hersenpan.

In je hoofd

'Ik zoek de grèze op', zegt Vermeulen over zijn werk. In Enschede ervaar je hoe ver hij daarin gaat. Hij schudt niet alleen je zintuigen door elkaar, maar kruipt, heel geniepig, zo in je hoofd. De belofte wordt meer dan ingelost: dit eerste overzicht maakt honger naar meer.

PHILIP VERMEULEN. CHASING THE DOT

Beeldende kunst
★★★★☆
Rijksmuseum Twenthe, Enschede, t/m 5/1.

10 METER GELUID

Rijksmuseum Twenthe kocht in 2018 als eerste museum een kunstwerk van Philip Vermeulen aan. Het was een beetje een gok, want hij begon op dat moment nog maar net, vertelt conservator hedendaagse kunst Jossien Bartman. 'Maar we hadden als museum een aantal tentoonstellingen gemaakt rondom het thema 'spelen' en Vermeulens werk sloot daar heel mooi bij aan.

De installatie in kwestie, *10 meters of sound*, vind je in de collectiepresentatie van het museum. Hij bestaat uit twee elektrieken van 10 meter lang, die net niet helemaal strak, in een donkere ruimte hangen. Een lamp schijnt op het elastiek, een motor draait je vlagerssnelheid in het rond, de patronen en het ritmische geluid zijn prachtig om naar te kijken. Toch vraag je je af of je hier wel veilig bent. Wat als dit werk uit de boezt vliegt? Spelen, zo lijkt de kunstenaar te zeggen, is nooit zonder gevaar.

LEES OOK
Geselecteerd door de redactie

ESSAY
Laten we weer eens naar de vorm van het kunstwerk kijken, in plaats van naar het verhaal erachter

KUNSTWERK VAN DE WEEK
Een spectaculaire machine schiet tennisballen af op twee klankkasten. De ervaring is verpletterend

KUNSTWERK VAN DE WEEK
De 150 speakers van 'The Singing Parliament' nodigen uit tot nadenken over de ideale Tweede Kamer

Bevalt onze journalistiek u?

Abonneer direct om onbeperkt verder te lezen op volskkrant.nl en in de app, of kooptijd je abonnement met dit account.

1. Kies uw abonnement

Digitaal | Digitaal Basis

- Onbeperkt toegang tot artikelen
- Digitale krant met bijlagen (pdf)
- **NIEUW:** Onbeperkt toegang tot alle online artikelen van de 13 beste kranten van Nederland.

+5

BREEDT VOORDEEL
36 maanden 3,95 per week

24 maanden 4,25 per week

12 maanden 4,50 per week

Na de gekozen periode kunt u maandelijks opzeggen. U kunt uw bestelling binnen 14 dagen annuleren.

2. Vul uw e-mailadres in

voorbeeld@domein.com

Met dit e-mailadres kunt u inloggen bij alle titels van DPG media.

3. Vul uw IBAN-rekeningnummer in

NL91 XXXX 0417 1643 00

Beveiligde transactie

Door mijn rekeningnummer in te vullen geef ik toestemming voor automatische incasso van 17,12 per maand. De eerste afschrijving vindt plaats in dezelfde week van mijn bestelling.

Ik ga akkoord met de abonnementsvoorwaarden * (1)

Start met lezen

Maandelijks opzeggen na de kortingsperiode
Start direct met digitaal lezen
14 dagen bedenktijd

Als abonnee van de Volkskrant ontvangt u per mail nieuws, aanbiedelijke aanbiedingen, actualiteiten en productinformatie. U kan dit wijzigen bij uw voorkeuren.

Op alle verhalen van de Volkskrant rust uiteraard copyright.
Wilt je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@volkskrant.nl.
© 2023 DPG Media B.V. - alle rechten voorbehouden